

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 7, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 658:664

*Г. М. Косовець,
аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир*

МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ ДО УМОВ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ

*G. Kosovets,
graduate, Zhytomyr national agroecological University, Zhytomyr*

POSSIBILITY OF ADAPTATION OF FOREIGN EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF THE PRODUCTION OF VEGETABLES TO THE CONDITIONS OF THE DOMESTIC MARKET

Стаття присвячена обґрунтуванню можливостей адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції до вітчизняних умов. Запропоновано механізм формування закупівельних цін на овочеву сировину шляхом застосування при розрахунку останніх показника частки закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції.

The article is devoted to substantiation of adaptation of foreign experience of state regulation of the production of vegetable production in domestic conditions. A proposed mechanism of formation of the purchase price of the vegetable raw material by the application when calculating the last proportion of the purchase price of vegetable raw materials in the retail price of vegetables.

Ключові слова: державне регулювання, зарубіжний досвід, овочева продукція, якість сировини.

Keywords: state regulation, foreign experience, vegetable products, raw materials quality.

Постановка проблеми. Проблема регулювання овочевого сектора в ринкових умовах зумовлює необхідність формування дієвого економіко-організаційного механізму, який сприятиме підвищенню ефективності виробництва екологічно безпечної продукції, нарощування її обсягу, розширення асортименту і поліпшення якості відповідно до науково обґрунтованих норм споживання населенням та раціонального використання власного потенціалу для забезпечення сталого розвитку економіки країни. Овочівництво – це та галузь сільського господарства, яка потребує значних організаційних, трудових та фінансових ресурсів і залежить не лише від природних факторів та ентомологічних умов, але й від загальної економічної та соціально-політичної ситуації в державі. Розвиток овочівництва призведе до активного відродження великих і малих підприємств переробки овочевої сировини, створення нових виробничих потужностей щодо сортування, фасування та пакування овочів, їх охолодження та якісного зберігання; відкриття нових перспектив щодо створення ринків збуту овочевої продукції як в Україні, так й за її межами. При цьому, ця галузь потребує належної державної підтримки на основі застосування регулятивних інструментів, що й визначає актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Суттєвий внесок у дослідження проблем, пов'язаних із розвитком галузі овочівництва в цілому, й овочепереробних підприємств зокрема, зробили такі вчені: В. Амбросов, В. Андрийчук, В. Андрусак, О. Березін, П. Гайдучкий, В. Гальчинська, Є. Імас, П. Канінський, І. Кириленко, Т. Кучеренко, С. Литвинов, М. Малік, В. Месель-Веселяк, В. Муковоз, Н. Перепелиця, В. Писаренко, Г. Рябенко, О. Резанова, П. Саблук, Д. Семенда, В. Трегобчук, О. Шпичак, Г. Яровий та ін. Зарубіжний досвід у контексті даного питання вивчали В. Власов, О. Овчинніков, О. Любченко, І. Микитенко, В. Ціхановська, Б. Черняков та ін. Проте, слід вказати на деяку обмеженість розкриття питання обґрунтування можливостей адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції до вітчизняних умов, що й зумовило необхідність проведення окремого дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування можливостей адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції до вітчизняних умов та розробка механізму формування закупівельних цін на овочеву сировину.

Результати дослідження. У країнах ЄС та США має місце тенденція до лібералізації овочевого сектора. Поряд із цим, питання зменшення підтримки виробників овочевої продукції і зниження рівня захисту внутрішнього овочевого ринку стали актуальними лише після досягнення відповідного рівня самозабезпечення цих країн в зазначеній продукції. В умовах ринку для України представляють інтерес не лише діючі наразі у провідних країнах світу механізми регулювання овочевого сектора, але й ті, які використовувалися в них на більш ранніх етапах розвитку даного сектора економіки, наближених до його сучасного вітчизняного стану.

Так, значний досвід державного регулювання й підтримки виробництва овочевої продукції накопичено у США. У 30-і рр. XX ст. стан сільського господарства в цій країні, у т. ч. й овочевого сектора, істотно відрізнявся від того, в якому він знаходиться нині, і був близький до сучасного стану вітчизняного сільського господарства. Після прийняття закону «Про відродження сільського господарства» та закону «Про товарно-кредитну корпорацію», стан сільського господарства США істотно поліпшився, оскільки почала діяти програма кредитування під заставу товарів, що дозволяла товаровиробникам одержати короткостроковий кредит під майбутній урожай, оцінений за державними заставними цінами. Фермери зобов'язувалися розплатитися з товарно-кредитною корпорацією протягом 9–12 місяців, повернувши позику, позичковий відсоток і плату за зберігання продукції, в іншому випадку – продукція ставала власністю корпорації. При цьому було задіяно механізм заставних цін, які гарантували мінімальні доходи нормально працюючим фермам через заставні операції. Фермери, очікуючи кращої кон'юнктури ринку, могли здати свою продукцію товарно-кредитній корпорації під заставу. За умови, що надії фермерів справдилися і ринкові ціни перевищують заставну ціну, вони протягом дев'яти місяців могли забрати свою продукцію назад і реалізувати її на ринку, відшкодувавши корпорації витрати на зберігання цієї продукції. Якщо ж протягом зазначеного строку продукцію не було забрано через низькі ринкові ціни, вона переходила у власність корпорації, а фермерам виплачувалася її вартість за заставною ціною за мінусом витрат на зберігання [7; 9, с. 9–15].

На сучасному етапі в галузі овочівництва США внутрішні ціни на продукцію підтримуються заходами митно-тарифної політики переважно через механізми тарифів і тарифних квот, які обмежують імпорту овочів. Квоти установлюються на основні види продукції овочевого імпорту. Попит на продукцію підтримують товарно-кредитні кооперативи, закуповуючи овочі за встановленими законом мінімальними цінами. Потім частина куплених овочів направляється на переробні підприємства, інша частина (досить значна) – експортується. При цьому, експорт овочів підтримується і регулюється державою [5, с. 12–13].

Крім того, заслуговує на увагу процес посилення конкурентоспроможності галузі овочівництва в США на основі забезпечення стабільності діяльності фермерських господарств – виробників овочів, шляхом фінансування останніх фермерськими сільськогосподарськими Службами (FFAS). Основними завданнями FFAS в галузі овочівництва є: розширення та підтримка експортних можливостей товаровиробників; підтримка економічного розвитку і створення торговельного потенціалу в галузі; поліпшення системи санітарних та фітосанітарних заходів з метою сприяння торгівлі продукцією; розширення можливостей внутрішнього овочевого ринку; забезпечення фермерів інструментами управління ризиками та фінансовими інструментами; підвищення якості ґрунтів для підтримка продуктивності орних земель [9, с. 11–15].

Дослідженнями встановлено, що в країнах ЄС механізм регулювання розвитку виробництва овочевої продукції функціонує на таких принципах: 1) підтримка

цін на овочеву продукцію власного виробництва. Основна ідея регулювання полягає у встановленні коридору цін на досить високому рівні для виробника й одночасно прийнятному для масового споживача. Для цього застосовуються дотації і субсидії виробникам овочевої продукції на основі провадження механізму цільових цін, які поклякані захистити внутрішні фермерські ціни від більш низьких світових цін. Цільові ціни в країнах ЄС встановлюються з метою визначення бажаного рівня ринкових цін [1]; 2) регулювання обсягу виробництва овочевої продукції, оскільки в умовах насиченого ринку цінового регулювання недостатньо, щоб запобігти зниженню доходів фермерів і перевиробництву продукції. В країнах ЄС таке регулювання здійснюється у вигляді квот – максимально допустимого обсягу виробництва овочевої продукції кожним виробником. У рамках квот фермери можуть виробляти і реалізовувати продукцію за встановленими цінами. Перевищення встановлених квот карається податком, що робить понад квотне виробництво не вигідним [2, с. 22–26]; 3) пільгове кредитування, що здійснюється в таких формах, як здрешевлення процентної ставки за кредит, відшкодування певної частки кредиту державою, звільнення від сплати боргу в перші роки після одержання позики, продовження строку повернення кредиту. Кредит може здешевлюватися такими способами: встановленням наперед зумовленої частки держави в компенсації відсоткової ставки; через обумовлену постійну норму державної компенсації, що не залежить від коливання процентної ставки за кредит; встановленням наперед фіксованої частки відсоткової ставки, що сплачує фермер, а решта погашається державою; 4) податкової форми фінансової підтримки, що встановлюється фермерам, які беруть участь у виконанні державних програм розвитку овочівництва за умови, що вони дотримуються встановлених вимог при їх виконанні. При порушенні цих вимог фермер не лише позбавляється податкових пільг, а й виплачує штраф; 5) фінансування виробників овочевої продукції з державного бюджету через надання їм прямої допомоги на закупівлю елітного насіння, еколого безпечних засобів захисту рослин, модернізацію виробництва на інноваційній основі тощо [3]; 5) захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції. Незважаючи на взятий курс лібералізації, рівень митно-тарифного захисту внутрішнього продовольчого ринку і овочевого зокрема, у країнах ЄС значно вищий вітчизняного. Так, середній тариф РНС (режиму найбільшого сприяння, який фактично означає звичайні, недискримінаційні умови співробітництва на відміну від особливих обмежувальних або, навпаки, преференційних умов, що можуть вводитися для окремих країн) на овочеву продукцію в Україні становить 9,8 %, у країнах ЄС – 11,3 %, максимальний тариф РНС – 20 % і 161 % відповідно [8, с. 58–61].

Високе значення максимальних тарифів на овочеву продукцію у країнах ЄС є наслідком застосування тарифних квот. Для імпорту в межах тарифних квот застосовуються імпортні ліцензії. Цей режим встановлює додаткові нетарифні бар'єри для українського експорту. Україна ж використовує тарифну квоту лише на цюкову тростину з імпортним тарифом 50% понад тарифну квоту. Крім того, рівень нетарифного захисту в країнах ЄС значно вищий, ніж в Україні. Зокрема, це стосується технічних бар'єрів у торгівлі, встановлених країнами ЄС, що регулюють процедури пакування, маркування, методи переробки та виробництва і характеристики кінцевого продукту. Аналіз матеріалів засідань Комітету технічних бар'єрів у торгівлі СОТ щодо запитів членів СОТ, які стосувалися технічних бар'єрів у торгівлі сільськогосподарськими товарами, показав, що 25 % всіх запитів стосувалися технічних бар'єрів, встановлених країнами ЄС [4, с. 91–102].

Рівень захисту ринку країн ЄС санітарними та фітосанітарними заходами контролю є одним із найвищих у світі і значно вищим, ніж в Україні. Діяльність щодо безпечності продовольства охоплює весь продовольчий ланцюжок від здоров'я рослин до маркування харчових продуктів. На відміну від країн ЄС, Україна не використовує і зобов'язалася не використовувати експортні субсидії на овочеву продукцію, а країни ЄС активно використовують експортні субсидії для просування продукції своїх виробників на зовнішні ринки. Крім того, країни ЄС використовують спеціальні захисні заходи, передбачені в Угоді про сільське господарство СОТ, для захисту своїх виробників від зростання обсягів імпорту та зниження цін. Україна як член СОТ не має права використовувати дані заходи для захисту своїх виробників [6, с. 65–69].

Отже, узагальнюючи світовий досвід державного регулювання і підтримки виробництва овочевої продукції у ринковій економіці виділено такі основні важелі регулювання: 1) підтримка цін на овочеву продукцію через різні механізми з метою забезпечення товаровиробникам нормальних умов господарювання у роки з несприятливою для них кон'юнктурою ринку; 2) регулювання обсягів і структури виробництва з метою недопущення перевиробництва овочевої продукції; 3) податкове регулювання виробників овочевої продукції у рамках виконання державних програм розвитку овочівництва; 4) застосування кредитної форми підтримки товаровиробників шляхом здрешевлення відсотків і часткового відшкодування або відстрочення платежів основного боргу; 5) фінансування виробників овочевої продукції з державного бюджету для забезпечення інноваційного розвитку.

Виходячи із зазначеного, вітчизняні виробники овочевої продукції об'єктивно не можуть, як показав досвід перших років перебування в СОТ, витримати тиск більш розвинутого сільського господарства, яке до того ж субсидується на значно вищому рівні. Тому вважаємо за необхідне проведення в галузі овочівництва реформ, спрямованих на удосконалення державного регулювання виробництва вітчизняної овочевої продукції. Одним із першочергових заходів, на нашу думку, має бути забезпечення паритетності цін шляхом стабілізації динаміки цін на овочеву сировину і доходів її виробників відносно динаміки цін і доходів у заготівельній і переробній сфері економіки. Адже паритетність досягається лише тоді, коли в будь-якому наступному році за один і той самий обсяг овочевої сировини її виробники можуть купити таку саму кількість промислових товарів і послуг, яку вони придбали у попередні паритетні роки.

З цією метою необхідно знизити ступінь монополізації переробних і заготівельних підприємств овочепродуктового підкомплексу, які нині спроможні вершити ціновий диктат на овочеву сировину, оскільки останню через свої технологічні властивості сільськогосподарські виробники не можуть зберігати і переробляти. Відтак, пропонується удосконалити механізм формування закупівельних цін на овочеву сировину. Зокрема, враховуючи взаємозв'язок між закупівельною ціною на овочеву сировину та роздрібною ціною на овочеву продукцію:

$$\text{Цз} \quad \rightarrow \quad \text{Соп} \quad \rightarrow \quad \text{Цр} \quad (1)$$

де Цз – закупівельна ціна овочевої сировини;

Соп – собівартість виробництва овочевої продукції;

Цр – роздрібна ціна овочевої продукції.

Модель формування закупівельних цін можна представити у вигляді:

$$\text{Цз} = \text{Цр} \times \text{Чзз}, \quad (2)$$

де Чзз – частка закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції.

Використовуючи досвід розрахунку паритетних цін у США, необхідно визначити базовий період в Україні, коли було максимально досягнуто еквівалентності обміну між сільським господарством та іншими сферами народного господарства. Після чого розрахувати значення Чзз у даному періоді. Отриманий результат перенести на сучасний рівень роздрібних цін на овочеву продукцію шляхом застосування запропонованої нами моделі формування закупівельних цін і таким чином визначити величину закупівельних цін на овочеву сировину.

Механізм дотування виробництва, заготівлі та переробки овочевої продукції має бути сформований, на нашу думку, на основі дотримання суб'єктами господарювання (виробниками овочів, заготівельними кооперативами овочевого спрямування, овочепереробними підприємствами) комплексу вимог, які сприятимуть, з однієї сторони, збалансованому, гармонійному функціонуванню всіх учасників овочепродуктового підкомплексу, з іншої – нарощуванню виробництва якісної, за доступною для населення ціною та конкурентоздатної на зовнішньому ринку продукції. З цією метою пропонується в основу розробки даного механізму покласти такі критерії оцінки діяльності відповідних суб'єктів господарювання:

1) для виробників овочів: виконання завдань щодо посівної площі під овочевими культурами; підвищення урожайності овочевих культур; поліпшення якості продукції; збільшення обсягу реалізації продукції овочепереробним підприємствам; раціональне використання виробничих ресурсів для попередження появи непродуктивних витрат останніх, безгосподарності, розкрадання тощо, а також забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств – виробників овочів.

2) для заготівельних кооперативів овочевого спрямування: нарощування потужностей щодо заготівлі, транспортування та зберігання овочевої сировини відповідно до визначених програм розвитку галузі овочівництва і відповідно потреб переробної сфери; збереження якості овочевої сировини; раціональне використання виробничих ресурсів для зниження собівартості 1 т/км транспортування та 1 т зберігання овочевої сировини.

3) для овочепереробних підприємств: модернізація та розширене відтворення на інноваційній основі потужностей з переробки овочевої сировини; виробництво овочевої продукції, що відповідає міжнародним вимогам якості; раціональне використання виробничих потужностей для зниження собівартості одиниці продукції.

Виходячи із зазначеного, суму дотації для виробників овочів пропонується визначати за формулою:

$$Двос = Оп \times Дод \times Кп \times \frac{Уф}{Уп} \times Кя \times \frac{Сп}{Сф}, \quad (3)$$

де Двос – сума дотації виробникам овочів, тис. грн;

Оп – фізичний обсяг поставки овочів на переробні підприємства, тис. ц;

Дод – сума дотації з розрахунку на 1 ц овочів, грн;

Кп – коефіцієнт виконання завдань щодо посівної площі під овочевими культурами;

Уф, Уп – фактична і планова урожайність овочевих культур, ц/га;

Кя – коефіцієнт якості овочів, який розраховується шляхом відношення фактичних якісних параметрів продукції до запланованих;

Сп, Сф – планова і фактична собівартість 1 ц овочів, грн.

Базисною складовою форм. 3 є сума дотації в розрахунку на 1 ц овочів, поставлених на переробні підприємства. Її числовий вираз розраховано виходячи із мети дотування – підвищення рівня зацікавленості сільськогосподарських товаровиробників у нарощуванні масштабів поставок якісної овочевої сировини на переробні підприємства – за таким алгоритмом:

1) дотримуючись принципу: «Виробництво овочів має бути не менш рентабельним, ніж виробництво в середньому продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах Київської області,» – визначено мінімальний рівень рентабельності овочів, що має забезпечувати дотування. Враховуючи, що протягом 2010–2011 рр. результати функціонування галузі рослинництва в цілому та овочівництва зокрема у сільськогосподарських підприємствах Київської області суттєво не змінилися порівняно з іншими роками досліджуваного періоду (2000–2011 рр.), мінімальний рівень рентабельності виробництва овочів визначено в середньому за даний період (а не за останні 3–5 років). Отримано результат – 31,3 %;

2) повна собівартість 1 ц овочів у сільськогосподарських підприємствах регіону в середньому за 2010–2011 рр. склала 510,7 грн, середня за даний період ціна реалізації 1 ц овочів переробним підприємствам – 107,9 грн. Виходячи з цього, сума дотації у розрахунку на 1 ц овочів, які мають бути поставлені на переробні підприємства, становить:

$$\frac{107,9 + Дод - 510,7}{510,7} \times 100\% = 31,3\%$$

Дод = 562,6 грн

При цьому, коефіцієнт виконання завдань сільськогосподарськими підприємствами щодо посівної площі під овочевими культурами повинен становити 1,0. Коливання площі під овочевими культурами у сторону збільшення чи зменшення від рекомендованої величини має призводити до зменшення значення даного коефіцієнта, оскільки у першому випадку буде попереджено перевиробництво овочевої продукції, у другому – забезпечено необхідний обсяг поставок овочевої сировини на переробні підприємства. При цьому, міра зменшення коефіцієнта у разі відхилення посівної площі від необхідної величини має періодично корегуватися відповідно до змін ринкової кон'юнктури.

За результатами проведених досліджень визначено посівну площу під овочевими культурами у сільськогосподарських підприємствах Київської області, необхідну для 100 % рівня забезпечення переробних підприємств у овочевій сировині. Для чого здійснено такі розрахунки: 1) обчислено необхідний обсяг валового збору овочів сільськогосподарськими підприємствами (ВЗз). При цьому враховано обсяг потреби у овочах: переробних підприємств (Ппп), який станом на 31. 12. 2011 р. становить 2349,2 тис. ц; інших споживачів на ринку (Піс): підприємств торгівлі та громадського харчування, санаторіїв, дитячих садків, шкіл, лікарень, будинків відпочинку, закритих закладів, зарубіжних країн тощо. Значення даного показника становить 410 тис. ц; для внутрішнього споживання сільськогосподарськими підприємствами (Пвп), що становить 280 тис. ц. Таким чином, загальний обсяг валового збору овочів у сільськогосподарських підприємствах Київської області склав:

$$ВЗз = Ппп + Піс + Пвп = 2349,2 + 410 + 280 = 3039,2 \text{ (тис. ц)}$$

2) виходячи з того, що за останні 10 років середня урожайність овочевих культур у сільськогосподарських підприємствах регіону становила 257,8 ц/га, необхідна посівна площа під ці культури складає 11789 га або на 8889 га більше фактичної. Враховуючи, що у 2011 р. вирощуванням овочів у Київській області займалося 51 підприємство, середня площа під овочами одного підприємства має становити 231 га або на 174 га більше фактичної.

Щодо планового значення урожайності, якісних параметрів овочів та їх собівартості, застосовуваних у форм. 3, пропонується використовувати відповідні значення із державної програми розвитку галузі овочівництва або визначати їх, як найкращі результати діяльності сільськогосподарських підприємств регіону за останні 10 років (з урахуванням рівня інфляційних процесів щодо собівартості продукції). Відтак, найвища урожайність овочевих культур за період 2002–2011 рр. склала 348,8 ц/га у 2009 р. Враховуючи, що у 2011 р. урожайність овочів становила 261,6 ц/га, коефіцієнт виконання сільськогосподарськими підприємствами завдання щодо підвищення урожайності зазначених культур складає 0,75, тобто сума дотації за 1 ц продукції, поставленої на переробні підприємства, у даному випадку та за умови повного виконання завдань за іншими чинниками (посівній площі, якісних характеристиках і собівартості овочів) складе:

$$Дод = 562,6 \times 0,75 = 421,9 \text{ (грн)}$$

При цьому, якщо фактичний рівень зазначених показників у середньому в сільськогосподарських підприємствах дорівнюватиме чи перебільшить їх планове значення (а собівартість 1 ц продукції буде нижчою), доцільно провести корегування останнього (збільшити плановий рівень урожайності, підвищити вимоги до якості продукції, знизити рівень її собівартості) у програмі розвитку овочевої галузі.

Впровадження даного механізму дотування сприятиме: 1) розвитку виробництва продукції переважно інтенсивним шляхом внаслідок підвищення урожайності овочевих культур; 2) поліпшенню якісних характеристик продукції та зниженню її собівартості на основі раціонального використання виробничих ресурсів; 3) забезпеченню овочепереробних підприємств якісною сировиною; 4) відродженню крупнотоварних виробників через стимулювання збільшення обсягу реалізації продукції, а відтак – підвищенню ефективності вирощування овочів, посиленню конкурентоспроможності товаровиробників, повному задоволенню внутрішніх потреб країни у якісній, доступній за ціною продукції.

Суму дотації для заготівельних кооперативів овочевого спрямування рекомендується розраховувати за формулою:

$$Дзк = Кя \times \frac{Стп}{Стф} \times \frac{Сзп}{Сзф} \times Озф \times Кд, \quad (4)$$

де Дзк – сума дотації заготівельним кооперативам овочевого спрямування, тис. грн;

Кя – коефіцієнт якості овочевої сировини, розрахований шляхом відношення її якісних параметрів після і до зберігання (рекомендоване значення коефіцієнта – максимально наближене до 1);

Стп, Стф – планова і фактична собівартість 1 т/км транспортування овочевої сировини, грн;

Сзп, Сзф – планова і фактична собівартість 1 т зберігання овочевої сировини за добу (декаду, місяць), грн;

Озф – вартісний вираз фактичного обсягу зберігання овочів заготівельним кооперативом, тис. грн;

Кд – коефіцієнт дотування згідно державної підтримки розвитку заготівельних кооперативів овочевого спрямування.

При цьому планові значення собівартості 1 т/км транспортування і 1 т зберігання овочевої сировини за добу (декаду, місяць) доцільно застосовувати із державної програми розвитку заготівельних кооперативів овочевого спрямування. У випадку зниження фактичного значення даних показників у середньому по заготівельних кооперативах овочевого спрямування нижче планового рівня, доцільно провести корегування останнього (знизити плановий рівень собівартості 1 т/км транспортування і 1 т зберігання овочевої сировини) у програмі розвитку заготівельних кооперативів.

Суму дотації для овочепереробних підприємств пропонуємо визначати за формулою:

$$Д_{пп} = K_{я} \times \frac{C_{пп}}{C_{пф}} \times O_{вф} \times K_{д} \quad (5)$$

де $D_{пп}$ – сума дотації овочепереробним підприємствам, тис. грн;

$K_{я}$ – коефіцієнт якості овочевої продукції, розрахований шляхом відношення фактичних якісних параметрів продукції до запланованих (рекомендоване значення коефіцієнта – максимально наближене до 1);

$C_{пп}$, $C_{пф}$ – планова і фактична собівартість виробництва одиниці овочевої продукції, грн;

$O_{вф}$ – вартісний вираз фактичного обсягу виробництва овочевої продукції, тис. грн;

$K_{д}$ – коефіцієнт дотування згідно державної підтримки розвитку овочепереробних підприємств.

При цьому планове значення собівартості виробництва одиниці овочевої продукції необхідно застосовувати із державної програми розвитку овочепереробних підприємств. Якщо дане значення склало вище середнього фактичного по овочепереробним підприємствам, його необхідно скорегувати (знизити плановий рівень собівартості одиниці продукції) у програмі розвитку овочепереробних підприємств.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відтак, на основі узагальнення світового досвіду державного регулювання і підтримки виробництва овочевої продукції у ринковій економіці, запропоновано механізм формування закупівельних цін на овочеву сировину шляхом застосування при розрахунку останніх показника частки закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції. Механізм дотування виробництва овочевої продукції слід формувати на основі дотримання суб'єктами господарювання комплексу вимог, які сприятимуть, з однієї сторони, збалансованому, гармонійному функціонуванню всіх учасників овочепродуктового підкомплексу, з іншої – нарощуванню обсягів виробництва якісної, доступної для населення в ціновому аспекті та конкурентоздатної на зовнішньому ринку продукції.

Література.

1. Барнабо А. Дотації – це гарантія, що держава не залишить фермера наодинці зі своїми проблемами [Електронний ресурс] / А. Барнабо // Пропозиція. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com>.
2. Власов В. І. Підтримка сільгоспвиробників у зарубіжних країнах / В. І. Власов // Економіка АПК. – 2004. – № 5. – С. 22–26.
3. Коваленко Ю. С. Світовий досвід розвитку державної політики щодо підтримки сільськогосподарського товаровиробника / Ю. С. Коваленко, І. В. Охріменко, М. І. Асаула, О. В. Демченко // Агрпромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформ.-аналіт. зб.: Вип. 5 / За ред. П. Т. Саблука [та ін.]. – К., 2002. – 647 с.
4. Любченко О. М. Стратегічні напрямки підтримки виробників-експортерів продовольства / О. М. Любченко // Зб. наук. пр. ДонДУУ: Методи оновлення та механізми фінансового забезпечення розвитку підприємств : Сер.: Економіка. – Донецьк: ДонДУ. – 2004. – Т. 5. – Вип. 41. – С. 91–102.
5. Микитенко І. Державна підтримка і регулювання аграрних реформ за рубежом / І. Микитенко // Сільські обрії. – 1997. – № 7. – С. 12–15.
6. Могильний О. Критерії ефективності державного регулювання аграрного сектора економіки / О. Могильний // Економіка України. – 2003. – № 2. – С. 65–69.
7. Овчинников О. Г. Государственное регулирование аграрного сектора США / О. Г. Овчинников. – М.: Дело, 1999. – 663 с.
8. Ціхановська В. М. Фінансові аспекти державного регулювання аграрного виробництва в країнах світу / В. М. Ціхановська // Інноваційна економіка. – 2012. – № 6. – С. 58–61.
9. Черняков Б. А. Роль и место сельскохозяйственных предприятий в аграрном секторе США / Б. А. Черняков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2001. – № 5. – С. 9–15.

References.

1. Barnabo A. Dotacii – ce garantiya, scho derzhava ne zalishit' fermera naodinci zi svoimi problemami [Elektronni resurs] / A. Barnabo // Propozitsiya. – Rezhim dostupu: <http://www.propozitsiya.com>.
2. Vlasov V. I. Pidtrimka sil' gospvirobnikiv u zarubizhnx krainax / V. I. Vlasov // Ekonomika APK. – 2004. – № 5. – S. 22–26.
3. Kovalenko YU. S. Svitovii dosvid rozvitku derzhavnoi politiki schodo pidtrimki sil's'kogospodars'kogo tovarovirobnika / YU. S. Kovalenko, I. V. Oxrimenko, M. I. Asaula, O. V. Demchenko // Agropromislovii kompleks Ukraini: stan, tendencii ta perspektivi rozvitku: Inform.-analit. zb.: Vip. 5 / Za red. P. T. Sabluka [ta in.]. – K., 2002. – 647 s.
4. Lyubchenko O. M. Strategichni napryamki pidtrimki virobnikiv-eksporteriv prodovol'stva / O. M. Lyubchenko // Zb. nauk. pr. DonDUU: Metodi onovlennya ta mexanizmi finansovogo zabezpechennya rozvitku pidpriemstv : Ser.: Ekonomika. – Donec'k: DonDU. – 2004. – T. 5. – Vip. 41. – S. 91–102.
5. Mikitenko I. Derzhavna pidtrimka i reguluyuvannya agrarnix reform za rubezhem / I. Mikitenko // Sil's'ki obrii. – 1997. – № 7. – S. 12–15.
6. Mogil'ni O. Kriterii efekivnosti derzhavnogo reguluyuvannya agrarnogo sektora ekonomiki / O. Mogil'ni // Ekonomika Ukraini. – 2003. – № 2. – S. 65–69.
7. Ovchinnikov O. G. Gosudarstvennoe regulirovanie agrarnogo sektora SSHA / O. G. Ovchinnikov. – M.: Delo, 1999. – 663 s.
8. Cixanov's'ka V. M. Finansovi aspekti derzhavnogo reguluyuvannya agrarnogo virobництва v krainax svitu / V. M. Cixanov's'ka // Innovaciina ekonomika. – 2012. – № 6. – S. 58–61.
9. CHernyakov B. A. Rol' i mesto sel'skoxozyaistvennyx predpriyatii v agrarnom sektore SSHA / B. A. CHernyakov // Ekonomika sel'skoxozyaistvennyx i pererabatyvayuschix predpriyatii. – 2001. – № 5. – S. 9–15.

Стаття надійшла до редакції 03.07.2013 р.

